

495 8

VERSLAG

Nadat de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht de Memorie van Antwoord met bijbehorend Gewijzigd Ontwerp van Wet had bestudeerd, heeft zij het wenselijk geacht omtrent één punt nader met de Regering schriftelijk in overleg te treden. Zij schreef daarbij het volgende

„De vraag, welke de commissie nog aan de Regering zou willen stellen, is deze, of de Regering een schatting kan geven van de tijd, welke met het opmaken van de akten van overlijden der rond 120 000 vermisten gemoeid zal zijn.

Men zal hier moeten onderscheiden tussen twee fasen: de voorbereiding en de aangifte enerzijds en het inschrijven van de akten anderzijds. Voor het eerste wil de Regering een kleine commissie instellen, welke de beschikking heeft over het nodige administratieve personeel. Kan de Regering een enigermate nauwkeurige raming geven van de omvang van het hiervoor nodige apparaat? En hoeveel gevallen meent zij, dat dit apparaat per tijdseenheid, bijv. per kwartaal, zal kunnen verwerken? Welke limiet heeft zij zich gesteld? Neemt men aan, dat dit één jaar is — veel langer zal het, naar de commissie meent, zeker niet mogen duren, afgezien van enkele nagekomen gevallen —, dan betekent dit, dat het in te stellen bureau per werkdag rond 400 zaken zal moeten verwerken. Er zullen dus om te beginnen elke dag 400 dossiers moeten worden onderzocht; dan zullen er elke dag 400 aangiften moeten worden gedaan, gevolgd door de vereiste publicaties in de *Nederlandse Staatscourant*.

Zou het gelukken deze niet geringe hoeveelheid werk te doen verzetten, dan zal men ook nog moeten nagaan, of de ambtenaren van de burgerlijke stand dit tempo zullen kunnen bijhouden. Ongetwijfeld zal de grote meerderheid der akten moeten worden ingeschreven in enkele gemeenten, en wel in de eerste plaats in Amsterdam. Neemt men bij wijze van veronderstelling aan, dat dit er alleen in Amsterdam 60 000 zullen zijn, dan bedenke men daarbij, dat onder normale omstandigheden in de gemeente Amsterdam minder dan 10 000 overlijdensakten plegen te worden opgemaakt. Wil men deze aangelegenheid dus in één jaar afwerken, dan betekent dit een vergroting van het aantal overlijdensakten in dat jaar met ten minste 600 pct. Reeds thans zal moeten worden nagegaan, welke maatregelen nodig zijn om te verzekeren, dat de burgerlijke stand van Amsterdam dit kan verwerken. Voor de overige gemeenten is het probleem wellicht niet zo ernstig, doch niettemin geenszins te verwaarlozen. In geheel Nederland worden per jaar minder dan 100 000 overlijdensakten opgemaakt. Zouden er nu buiten Amsterdam nog eens 50 of 60 duizend bijkomen, dan betekent dit in elk geval een belangrijke extra-belasting van de ambtenaren van de burgerlijke stand en hun personeel.

Hierop ontving de commissie van de Minister van Justitie, mede namens diens ambtgenoten van Binnenlandse Zaken en van Financiën, het volgende antwoord:

„Gelijk bekend, ligt het in het voornemen, de uitvoering van de in het wetsontwerp 495 vervatte regeling op te dragen aan een kleine commissie. De taak dezer commissie zal dan zijn om te beslissen of er termen aanwezig zijn tot het doen van aangifte van overlijden en, zo ja, om plaats en tijdstip van het overlijden vast te stellen. Aangezien de grote meerderheid der vermisten kan worden ingedeeld in groepen van personen, die in dezelfde of soortgelijke omstandigheden hebben verkeerd, zal het vaak mogelijk zijn, aan de hand van een enkele door de commissie gegeven beslissing of richtlijn, vele, soms zelfs duizenden aangiften voor te bereiden. Laatsbedoelde voorbereiding zal dienen te geschieden door het aan de commissie toe te voegen administratief personeel — hierna te noemen het bureau —, zodat het tempo van de uitvoering der ontworpen wettelijke regeling voornamelijk afhankelijk zal zijn van het tempo, waarin het bureau de in de archieven van het Informatiebureau van het Rode Kruis aanwezige gegevens kan bewerken. Onder deze bewerking moet mede worden gerekend het nauwkeurig vaststellen van de identiteit van iedere vermiste. Daartoe is het noodzakelijk de gegevens uit voormeld archief te doen toetsen aan officiële gegevens wat betreft geboortedatum, juiste schrijfwijze van naam en voornamen, enz. Bij onlangs daartoe overleg is gebleken, dat deze toetsing hoogstwaar-

schijnlijk voor een zeer groot gedeelte van de vermisten centraal zal kunnen geschieden door vergelijking van de gegevens van het Informatiebureau van het Rode Kruis met die, waarover de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters beschikt, zodat dan slechts een gering gedeelte van deze toetsingen in de verschillende gemeenten zou behoeven te geschieden.

De tot dusverre ingewonnen informaties bieden steun aan de verwachting, dat het tempo, waarin de aangiften zullen kunnen worden voorbereid en gedaan, het door de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht aangegevene zal kunnen benaderen. Indien het bureau een bezetting krijgt van ongeveer 40 personen — waaraan dan nog ten minste 10 typisten zouden moeten worden toegevoegd —, zouden naar verwachting een kleine 2000 aangiften per week kunnen worden gedaan. Om de hierboven omschreven toetsing der personalia in dit zelfde tempo te doen geschieden, zou het personeel van de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters tijdelijk met enige personen moeten worden aangevuld, terwijl althans wat de gemeente Amsterdam betreft ook wel een enkele extra-kracht zal moeten worden aangesteld om de nodige recherches in de in deze gemeente aanwezige bevolkingsboekhouding te kunnen verrichten.

Door de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht is nu voorts gevraagd, of de ambtenaren van de burgerlijke stand dit tempo zullen kunnen bijhouden. De vaste commissie gaat daarbij van de veronderstelling uit, dat het aantal ingevolge het ontwerp te Amsterdam op te maken akten circa 60 000, d.w.z. \pm 50 pct. van het totaal, zal bedragen. De ondergetekende is echter van mening, dat deze raming veel te laag is. Voor de Joodse gedeporteerden concentreert het vraagstuk zich vrijwel geheel in Amsterdam, zeker indien in aanmerking wordt genomen, dat \pm 25 000 Joodse personen, die vóór de bezetting elders woonden, gedurende de bezetting in de bevolkingsboekhouding te Amsterdam zijn ongenomen. Indien van de overige vermisten een evenredig deel van de akten, berekend op basis van de verhouding van de bevolking van Amsterdam tot die van Nederland, te Amsterdam moet worden opgemaakt, zou kunnen blijken, dat ten minste 80 pct. van de arbeid door de burgerlijke stand aldaar moet worden verricht. De resterende 20 pct., die over zeer vele gemeenten verdeeld zijn — terwijl ook de desbetreffende aangiften gelijkelijk zullen kunnen worden verdeeld over een tijdvak van meer dan een jaar — zullen wellicht een zware, doch naar de mening van ondergetekende geen onoverkomelijke belasting van de betrokken ambtenaren van de burgerlijke stand teweegbrengen. Het spreekt echter vanzelf, dat ten deze de burgerlijke stand te Amsterdam bijzondere aandacht vraagt.

Op grond daarvan en mede in verband met hetgeen de vaste commissie in haar bovenvermelde brief vraagt, is ondergetekende in overleg getreden met de chef van de burgerlijke stand te Amsterdam. Daarbij is het volgende naar voren gekomen. Indien voor de aangiften formulieren worden gebezigd, die zodanig zijn ingericht, dat de gegevens gemakkelijk in de akten kunnen worden verwerkt, en indien daarenboven voor de inschrijving der akten een register wordt gebruikt, dat is aangepast aan de eisen, die deze akten stellen (met dien verstande, dat de gedrukte tekst van het register zo is ingericht, dat met een minimum aan renvoeien kan worden volstaan), zal het mogelijk zijn, dat één ambtenaar van bijstand per dag 30 à 40 akten van overlijden in duplo opmaakt. Om het vereiste tempo te kunnen behalen, zal de burgerlijke stand te Amsterdam mitsdien tijdelijk versterkt moeten worden met ten hoogste 10 ambtenaren van bijstand, alsmede met 1 à 2 ambtenaren van de burgerlijke stand, aan wie de supervisie van de arbeid wordt toevertrouwd. Voor zover dit personeel uit het aanwezige zal worden gerecruiteerd, zal voor de werkzaamheden, waaraan het aldus wordt onttrokken, tijdelijk ander personeel moeten worden aangesteld. De chef van de burgerlijke stand te Amsterdam achtte de taak, die op hem zou komen te rusten, echter alleszins uitvoerbaar.

Op grond van het vorenstaande is de ondergetekende voorshands van oordeel, dat een aantal van circa 2000 aangiften per week bereikbaar is. Hij meent daaraan evenwel niet de gevolgtrekking te mogen verbinden, dat de gehele arbeid in 60 weken voltooid zal zijn. Vooreerst toch zal het werk geleidelijk moeten worden opgebouwd; het bureau kan niet van de aanvang af op volle kracht werken en het zal enige tijd duren vóórdat men over een goed geoutilleerd apparaat beschikt. Hoeveel tijd daarmee gemoeid zal zijn, kan niet nauwkeurig worden aangegeven. Dit is toch mede afhankelijk van thans nog onzekere factoren, bijv. de vraag of het mogelijk zal zijn personeel, dat thans werkzaam is bij het Informatiebureau van het Rode Kruis en dat geverseerd is in de behandeling van de aldaar gehouden kaartsystemen, aan het bureau toe te voegen. In de Memorie van Antwoord (blz. 3, 1e alinea) werd reeds opgemerkt, dat de duur der werkzaamheden bezwaarlijk kan worden aangegeven. Deze mening is

ondergetekende ook thans nog toegedaan. Aangezien de vaste commissie echter op een raming van de benodigde tijd heeft aangedrongen, meent de ondergetekende, gelet op het vorenstaande, deze bij ruwe schatting te moeten taxeren op twee jaren."

Met de mededeling van het bovenstaande acht de commissie de openbare behandeling van het wetsontwerp voldoende voorbereid.

Aldus vastgesteld 4 Januari 1949.

TERPSTRA.
DONKER.
BACHG
WTTEWAALL VAN STOETWEGEN.
TENDELOO.
STOKVIS.
VAN THIEL.

495 9

TWEDE NOTA VAN WIJZIGINGEN (Ingezonden 28 Januari 1949.)

In het ontwerp van wet worden de volgende wijzigingen aangebracht.

Artikel 3.

I. In het eerste lid worden de woorden „voornamen, plaats en tijdstip der geboorte, beroep en” vervangen door „de voornamen, de plaats en het tijdstip der geboorte alsmede de”.

II. In het tweede lid worden achter het woord „omtrent” ingevoegd de woorden „het beroep”.

Artikel 14.

I. In de eerste zin van het tweede lid wordt tussen de woorden „is hij” en „bevrijd” ingevoegd het woord „daarvan”.

II. In de tweede zin van het tweede lid wordt in plaats van „komt” gelezen „komen”, worden tussen de woorden „het betaalde” en „in mindering” ingevoegd de woorden „alsmede de in het voorgaande lid bedoelde tegenprestaties” en worden de woorden „de vermiste verschuldigd mocht zijn, dan wel op hetgeen hij verschuldigd zal zijn, wanneer de vermiste later overlijdt” vervangen door „, hetzij bij in leven zijn van de vermiste hetzij bij diens overlijden, verschuldigd is of mocht worden”.

Toelichting.

Artikel 3. I. Van de zijde van de praktijk is er de aandacht op gevestigd, dat in het bijzonder in gevallen, waarop het onderhavige wetsontwerp van toepassing is, het verplicht vermelden van het beroep van de betrokkene eerder tot verwarring dan tot nadere identificatie aanleiding zal kunnen geven.

II. Facultatieve vermelding van het beroep in de aangifte zal gereeder tot het beoogde doel kunnen leiden.

Artikel 14. I. In de eerste zin van het tweede lid is door opneming van het woord „daarvan” verduidelijkt, dat de bevrijding van de schuldenaar na volledige kwijting van de verplichtingen, welke in verband met het overlijden van de vermiste op de schuldenaar zouden hebben gerust, op deze verplichtingen betrekking heeft. Zulks wellicht ten overvloede, omdat deze bedoeling, welke uitdrukkelijk in de Memorie van Antwoord was uitgesproken, ook reeds kan worden afgeleid uit de tegenstelling tussen de eerste en tweede zin van het tweede lid.

II. Omdat, in strijd met de bedoeling, uit de tweede zin van het eerste lid mogelijk zou kunnen worden afgeleid, dat de tegenprestaties, ook in de gevallen, bedoeld in de laatste zin van het tweede lid, niet zouden behoeven te worden verrekend, komt het wenselijk voor uitdrukkelijk te vermelden, dat niet alleen het door de schuldenaar betaalde, maar ook voormelde tegenprestaties in mindering mogen worden gebracht op hetgeen de schuldenaar alsnog schuldig is of mocht worden.

Lezing van het voorstel, vervat in het schrijven van 24 Januari 1949, no. 229/V/NG, van de Bedrijfsgroep Levensverzekering, hetwelk in afschrift werd toegezonden aan de leden van de vaste Com-

missie voor Privaat- en Strafrecht, heeft de ondergetekenden tot de slotsom gebracht, dat het slot van de tweede zin van het tweede lid van de in dat schrijven voorgestelde redactie de voorkeur verdient boven de redactie van het gewijzigd ontwerp, zulks in de eerste plaats, omdat zij duidelijker is en voorts, omdat daarin mede begrepen is het geval, dat bij in leven zijn van de vermiste de schuldenaar een verplichting heeft tegenover een ander dan de vermiste zelf.

De Minister van Justitie,
WIJERS.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
J. H. VAN MAARSEVEEN.

De Minister van Financiën,
P. LIEFTINCK.

495 10

VERSLAG OMTRENT HET MONDELING OVERLEG

Nadat de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht in haar Verslag (no. 8) mededeling had gedaan van een briefwisseling met de Regering en verklaard had, daarmede de openbare behandeling van het wetsontwerp voldoende voorbereid te achten, zonden de drie hierbij betrokken Ministers op 28 Januari jl. nog een Tweede Nota van Wijzigingen (no. 9) bij de Kamer in, zulks mede naar aanleiding van een schrijven van de zijde van de Bedrijfsgroep Levensverzekering. Deze Nota gaf de commissie aanleiding nader met de Regering in overleg te treden. Bij dit overleg, dat mondeling plaats had, was de Regering vertegenwoordigd door de Minister van Justitie, vergezeld van mevrouw mr. L. C. Schönfeld—Polano.

Het overleg liep in hoofdzaak over artikel 14 van het wetsontwerp, zoals dit na de Tweede Nota van Wijzigingen luidde.

Het eerste lid, zo werd in de eerste plaats opgemerkt, heeft betrekking op het geval, dat door het overlijden van een vermiste een schuld opeisbaar is geworden. Dit kan zijn een verplichting tot uitbetaling van weduwen- of wezenpensioen; het kan ook zijn een verplichting tot uitkering van een som ineens of periodieke uitkeringen krachtens levensverzekering op het leven van vermiste. De bepaling gaat er van uit, dat de schuldenaar zijn schuld geheel (dus b.v. bij kapitaalverzekering) of ten dele (dus b.v. bij pensioenovereenkomst) heeft voldaan. Komt nu de vermiste, wiens overlijden was vastgesteld, terug, dan kan de schuldenaar het betaalde niet terugvorderen. Daarmede was men het geheel eens. Het zou voor de nabestaanden van de vermiste, die deze vordering hebben geïnd, te bezwaarlijk zijn, indien zij verplicht konden worden het ontvangene terug te geven. Zij moeten er op mogen rekenen, dat zij het ontvangene kunnen verteren.

Voor de schuldenaar brengt deze bepaling een zeker nadeel mee; hij kan nu immers niet of slechts ten dele profiteren van de omstandigheid, dat de vermiste terugkeert. Gelet op de zeer geringe kans, dat zulk een geval van terugkeer zich zal voordoen, achtte de commissie, met de Minister, dit nadeel voor de schuldenaar aanvaardbaar.

De vraag deed zich echter voor, of het juist is, dat de schuldenaar niet alleen niet kan terugvorderen wat hij betaald heeft, maar ook nog verplicht kan worden tot uitbetaling van het achterstallige. Indien b.v. een werkgever een toegezegd weduwenpensioen over het laatste jaar vóór de terugkeer van de vermiste niet heeft uitgekeerd, moet dan de vrouw van de teruggekeerde (die dus blijkt geen weduwe te zijn) dit achterstallige bedrag nog kunnen opvorderen? Dit klinkt enigszins vreemd, want door de terugkeer komt immers vast te staan, dat de vrouw eigenlijk nooit weduwenpensioen had behoren te ontvangen. Men kwam bij het overleg echter tot de conclusie, dat het hier bepaalde niettemin logisch en zelfs noodzakelijk is. De wet gaat er immers van uit, dat door het inschrijven van de akte het overlijden wordt vastgesteld. Van dat ogenblik af is de schuldenaar dus verplicht tot betaling en als hij betaalt, kan hij het uitgekeerde niet terugvorderen, ook al blijkt later, dat de vermiste nog leeft. Zou men nu bepalen, dat hij in dat geval het achterstallige niet meer behoeft te voldoen, dan zou dit betekenen, dat het een voordeel voor hem zou zijn, indien hij niet aan zijn verplichting tot tijdige uitbetaling had voldaan. Het ware een premie op vertraging ten aanzien van een